

Rasspecifik avelsstrategi RAS för

Strävvhårig Vizsla

"Både uppfödare och hanhundsägare bör sätta sig in i den avelsstrategi som gäller för rasen" Källa: SKK

Reviderad februari 2015

Inledning

Bakgrund Rasspecifik Avelsstrategi

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje hundras ska finnas en sk rasspecifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna, som i sin tur i huvudsak delegerar ut arbetet på rasklubbarna, även om samordningsansvaret kvarstår hos specialklubben.

Vad är en rasspecifik strategi – behövs den?

En rasspecifik avelsstrategi (RAS) är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKKs Avelspolicy anger målen, strategin beskriver vägen dit.

RAS vems ansvar?

Ansvar för rasens framtid ligger alltid ytterst hos den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden. För att fatta relevanta beslut behöver den enskilda ägaren både allmänna kunskaper om avel och fakta kring den egna tiken samt den tilltänkta avelshunden, vad gäller egenskaper, mentalitet och nedärvbar sjukdomshistorik.

Allt för att målen i den planerade kullen ska ligga så nära den avelsstrategi som finns för rasen och de personliga avelsmålen.

Generellt om rasen

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Den strävåriga vizslan har samma bakgrund som den korthåriga fram till 1920-talet.

Vizslans ursprung tros gå tillbaka så tidigt som 900- eller 1100-talet, men flera motstridiga uppgifter förekommer. I olika skrifter och brev från 1300-, 1400- och 1500-talet finns i alla fall ordet "vizsla" nämnt och bilder på vizsla (vizsla betyder fågelhund på ungerska). Det finns beskrivningar på dess användning vid fågeljakt med nät och med falk. Under turkarnas ockupation av Ungern korsades den inhemska hunden med turkarnas gula jakthundar.

Under 1800-talet importerades både tyska och engelska jakthundar och utvecklingen av den ungerska vizslan är en systematisk inkorsning av flera olika raser för att stärka och förbättra dess egenskaper. Raser som bl a nämns är Irländsk och Engelsk Setter, korthårig vorsteh, Blodhund, Sloughi, Foxhounds. Vizslan användes vid alla typer av fågeljakt, både på land och i vatten, vid småviltsjakt och jakt på hjortdjur och spårning, men även vid vildsvinsjakt då flera hundar släpptes samtidigt som fick jaga tillsammans.

Både första och andra världskriget innebar att stora delar av populationen dukade under eller försvann. Efter första världskriget kom till exempel stora områden att tillhöra angränsande länder som Rumänien, forna Tjeckoslovakien, Österrike och forna Jugoslavien. Det innebar att plötsligt bodde många ungrare, inklusive deras hundar, i ett annat land. Under 1920-talet grundade så några vizslauppfödare en form av rasklubb för att återuppbygga rasen. Vid den här tiden började också jägare korsade den korthåriga vizslan med strävårig vorsteh för att försöka få fram en tåligare hund. Den strävåriga vizslan är ännu inte riktigt genetiskt homogen och pälskvalitén varierar. Den är även i hemlandet långt mindre spridd än korthåret.

Den första standarden för strävår antogs av FCI 1935. Andra världskriget och den efterföljande ryska ockupationen ledde bland annat till att många ungrare flydde och tog sina hundar med sig eller fick lämna de kvar vind för våg. För andra gången fick man försöka återskapa rasen. Det finns uppgifter på att det vid båda tillfällena har använts ett dussintal hundar för att rekonstruera rasen.

Reviderad februari 2015

I Sverige registrerades den första strävåriga vizslan år 2000 och det var en import från England. Idag används den strävåriga vizslan som stående fågelhund och ska apportera både på land och i vatten. Men den används också vid småviltsjakt och stötjakt, samt vid eftersök på skadeskjutet vilt. Det är med andra ord en mångsidig jakthund. Utmärkande för vizslan är att den är mycket lättlärd och har en vilja att vara sin förare till lags ("willing to please"). Trots rasens mildhet kräver den konsekvent uppfostran med tydliga gränser, men är känslig för omild och brysk behandling. Den knyter snabbt starka band med sin förare och vill vara i närheten av sin/sina ägare. Det medför också en viss vaktinstinkt. Den håller god kontakt under jakt, har en utmärkt näsa och går sällan förbi vilt. Den ska apportera med glädje både på land och i vatten.

Övergripande avelsmål för rasen

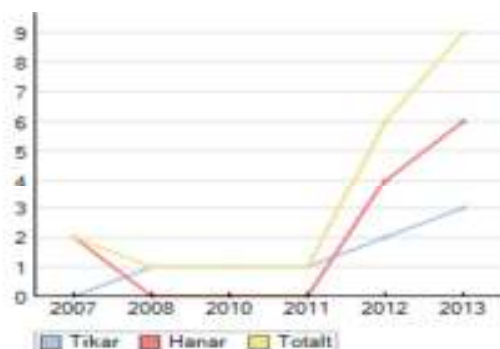
Vår ras är numerärt liten i Sverige (se nedan registreringsstatistik) och med en del import av hundar från Ungern, England, Holland och Finland. Ett stort ansvar vilar på de individuella uppfödarna att tillsammans med klubbens avelsrådgivare inhämta kunskap om de importerade hundarnas hälsa, jaktegenskaper och genetiska bakgrund. Ett utvecklat samarbete med andra länders ras- och specialklubbar tillför här värdefull kunskap. Årftlig variation är en särskilt viktig förutsättning för rasernas möjlighet att fortleva och uppfödarnas möjligheter att bedriva sund avel. Därför skall aveln vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister avseende hälsa, mentalitet eller funktion eller tömmer rasen på genetisk variation.

Svenska Vorstehklubben (SVK) ansvarar för avelsverksamheten med strävårig vizsla i Sverige. Avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen och Svenska Kennelklubbens grundregler och till hjälp finns ett rasspecifikt hälsoprogram som utarbetats. I samarbete med Svenska Kennelklubben (SKK), borgar Svenska Vorstehklubben (SVK) för utvecklingen i Sverige av den strävåriga vizslan.

Rasens Population

Populationsstorlek, registreringssiffror

År för reg.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tikar (varav importer)	0	0	1(1)	0	1(1)	1(1)	2	3	0
Hanar (varav importer)	0	2(2)	0	0	0	0	4(1)	6	0
Totalt	0	2(2)	1(1)	0	1(1)	1(1)	6(1)	9	0

Källa SKK Avelsdata

Import av material från andra länder, antal importer redovisas inom () vid registreringssiffrorna

Andelen importerade hundar som registrerats under 2006-2014 är ca 30 % (6 individer).
Reviderad februari 2015

Genomsnittlig kullstorlek

	2010	2011	2012	2013	2014
Kullstorlek genomsnitt	0	0	5	9	0
Antal kullar	0	0	1	1	0

Under 2012 föddes den första kullen i Sverige och 2013 föddes den andra kullen. I den andra kullen var det båda föräldrarna som uppfyllde SVK's avelsmål. Båda kullarna har vardera legat på 1,6 % i inavelsgrad beräknat på 5 generationer. Rasen har god reproduktionsförmåga mätt i antalet valpar per kull, som legat på 5 respektive 9 valpar per kull. Med tanke på rasens antal i Sverige kommer avelsmaterial även fortsättningsvis att behöva hämtas utanför Sveriges gränser.

Inavelstrend

	2010	2011	2012	2013	2014
elsgrad					

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

I den enskilda parningen ska inavelsgraden däremot absolut inte överstiga 6,25 % (dvs kusinparning) beräknat på 5 generationer (enligt SKK:s regler).

Det är av mycket stor vikt att se till att rasen har en stor genetisk variation. En hög inavelsgrad innebär en dubbling av gener (ökad homozygoti). Dubbling av gener medför att variationen av gener förloras och att gener med negativ inverkan dubblas. Genetisk variation anser vi är en förutsättning för att vi ska kunna vidareutveckla och förvalta rasens egenskaper och funktion och bibehålla en god hälsa. Inavelsökningen avser inte den enskilda parningen utan är ett genomsnitt av under året gjorda parningar i rasen. Den maximala inavelsökningen en ras bör tillåtas ha är 2,5 %, medan 1 % anses representera en tillräckligt låg inavelsökning för att inte långsiktigt äventyra den genetiska hälsan hos rasen, med en mycket liten risk för tillkommande genetiska skador.

Tik- och hanhundsanvändning

Ett viktigt verktyg för att hålla en låg inavelsgrad i rasen är att begränsa användandet av varje enskild hanhund. Därför bör en hanhund ej vara far till mer än 5 % av hundarna i sin generation (5 år), eller till mer än 25% av de hundar som registreras/år under sin livstid. I en så pass numerärt liten ras som vizsla kan inte ovanstående följas fullt ut, då det i så fall skulle innebära att en hanhund redan efter en kull kan ha så många valpar efter sig så att han inte ska användas mer. Emellertid kan våra vizslor till viss del anses ingå i våra grannländers population, varför de mål som satts (efter rekommendationer av genetiker), är att *tikar* tillåts i Sverige få 2 för rasen normalstora kullar (totalt cirka 15 valpar) och för *hanhundar* 3 för rasen normalstora kullar (totalt cirka 20 valpar).

Målsättning

Att öka informationen av vikten av att utvärdera varje kull.

Strategi

Publicera blankett för utvärdering av valpkull på hemsidan. Fortsätta sprida information om vikten av att bibehålla den låga inavelsgraden i rasen.

Hälsa

Allmänna rekommendationer

Sjuka hundar eller hundar som ger avkomma med sjukdom där trolig ärftlig bakgrund finns, bör inte användas i avel. För att nå framsteg i avelsarbetet gäller att inte ha för många egenskaper att ta hänsyn till, det är viktigt att de för individen allvarliga sjukdomarna/defekterna prioriteras. För att komma till rätta med de sjukdomar som förekommer inom rasen och där ärftlighet kan misstänkas, behövs information från uppfödare och hundägare.

Höftledsdysplasi, HD

Under åren 2006-2014 registrerades 20 hundar (6 import), av dessa är 11 stycken (55 %) HD-röntgade. Andelen dysplaster låg i genomsnitt på 45%. Tre individer är röntgade med grad D. Den strävåriga vizslan kan förväntas ha liknande HD-frekvens som korthårig vizsla när vi får fler individer röntgade.

år	2012	2013
Antal Svenskfödda	5	9
Antal röntgade	1	5
Antal med HD grad C	0	1
Antal med HD grad D	-	2
Antal med HD grad E	-	-
Andel med HD C - E (%)	0 %	60 %
Andel röntgade individer (%)	20 %	55 %

Då det är få hundar som ingår i beräkningarna så innebär detta att varje enskild hund får stort genomslag oavsett resultat.

För att minska frekvensen HD krävs att man i avel förutom SKK:s hälsoprogram tar hänsyn till HD-statusen hos alla i den kull ur vilken föräldraturen kommer samt avkommans status. Men med en så pass numerärt liten ras går det i nuläget dock inte att ta full hänsyn till HD-statusen hos t ex den kull ur vilken avelsdjuren tas. Det finns helt enkelt inte tillräckligt antal djur till det. Ju fler djur som röntgas desto säkrare blir urvalet av avelsdjur.

Det finns dock anledning att vara uppmärksam på de sjukdomar/defekter som även förekommer på korthårig vizsla som t ex. ED, elbow dysplasia (en tillväxtrubbning som medför pålagringar i armbågsleden). Nio stycken hundar är ED-röntgade (varav 4 import) mellan 2006-2014 och alla är fria utom en hund som fick grad 1.

Målsättning – HD & ED

Det är viktigt att i dagsläget HD-röntga en stor andel individer för att kunna bedöma rasens HD-läge samt önskvärt att fortsättningsvis röntga även för ED för att fastsätta ev. problem i rasen. I nuläget gäller det att notera eventuella sjukdomar för att kunna bevaka förekomsten.

Reviderad februari 2015

Strategi - HD & ED

Verka för att få minst 50 % röntgad avkomma. Genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Arvbara sjukdomar

Rasen är ännu ung i Sverige och någon kartläggning av arvbara sjukdomar har inte kunnat göras.

Målsättning- Arvbara sjukdomar

Förekomster bevakas och då det handlar om allvarliga sjukdomar så skall det eftersträvas att hålla sjukdomsfrekvensen låg.

Strategi-Arvbara sjukdomar Främst genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Jaktegenskaper

Nulägesbeskrivning

I samband med jaktproven registreras vid varje provtillfälle ett antal egenskaper (fart, vidd, reviering, följsamhet, vattenpassion), oavsett om hunden går till pris eller inte. Varje år görs en sammanställning som möjliggör jämförelser mellan år och över tid. Värdena mäts från 1 t o m 4 utom för fart och följsamhet där värdena mäts från 1 t o m 5. För alla egenskaperna eftersträvas värdet 4, som motsvarar det mest önskvärda. Det är viktigt att komma ihåg att det är ett relativt litet antal startande hundar och flera hundar kan ha startat flera gånger, varför varje enskild individ får stort genomslag i statistiken. För egenskaperna fart, vidd och reviering ses en långsam förbättring fram till idag.

2007 startade första strävåriga vizslan på eftersöksgränarna och 2008 startades den första på fältprov. De första jaktprovsmeterade strävåriga vizslorna fick vi 2012. Totalt har 4 individer startat på fält, varav 2 har gått till pris.

På viltspårsprov det är fyra hundar som har startat i anlagsklass och samtliga har fått godkänt.

Målsättning- jaktegenskaper

Verka för att öka antalet provad avkomma i framförallt ukl. Inför parning bör båda föräldrarna uppvisa egenskapsvärden som är lika bra som, eller bättre än, medelvärdet för rasen och för könet avseende minst fyra av egenskaperna: fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion. Samt att fortsätta bevara apportioneringslust, spårförmåga, vattenpassion och rovdjursskärpa. Verka för att försöka förbättra egenskapssiffrorna till optimala 4.

Strategi-jaktegenskaper

Genom fortsatt uppföljning av egenskaperna fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion i samarbete med SVK:s jaktprovskommitté och Lathundsgrupp.

Mentalitet

Det är svårt att säga något om rasens mentalitet i stort, dels är populationen liten, dels är de två kullar som fötts för unga för att ingå i rasens rasenkät.

Reviderad februari 2015

Sedan 2007 har SVK inte haft någon mentalbeskrivning, sporadiska tester har gjorts av enskilda hundägare hos framförallt Brukshundklubbens MH. Sedan 2008 har totalt 2 hundar genomfört MH test. Under 2014 har SVK anslutit sig till SKK:s officiella mentalbeskrivning Beteende- och personlighetsbeskrivning hund BPH och ingen hund har ännu beskrivits. Utvärdering kommer att ske efter två år.

Målsättning-mentalitet

Antalet hundar som genomgår någon form av mentalbeskrivning är få. Vi behöver få många fler hundar beskrivna, gärna fler ur samma kull eller ännu hellre hela kullar för att kunna kartlägga hur rasens mentalitet ser ut och därmed kunna använda det i avelsarbetet.

Strategi-mentalitet

Vi ska verka för att fler hundar ska bli beskrivna genom fortsatt information. Om fler hundar blir officiellt beskrivna i SKKs officiella mentalbeskrivning BPH, Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, så kan arvbarhetsbeskattningen öka enligt SKK:s forskare. BPH innehåller fler registreringar än tidigare mentalbeskrivningar när det gäller bl.a. sociala och aggressiva beteenden.

Exteriör

Generellt uppfyller hundarna gällande rasstandard. Finns dock några saker att förbättra, framförallt pälskvalité. Då rasen i dagsläget är så liten numerärt är det svårt att peka på något särskilt, bortsett då från pälskvalitén.

Målsättning-exteriör

Verka för att exteriörbeskrivningen införs under 2015.

Strategi-exteriör

Verka för en god exteriör utifrån funktion och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Summering

Då avelsarbetet nyligen påbörjats i Sverige och rasen i dagsläget består av ett 20-tal individer är det svårt att dra några säkra slutsatser när det gäller rasens status som helhet.

Övrigt

Förankring i klubben har skett genom;

- Rasenkäter under åren 2003, 2012 och 2013
- Löpande information inför RAS revideringen på SVK:s hemsida
- Information i SVK:s tidning Svensk Vorsteh inför RAS revideringen
- Revideringsförslag inför avelskonferensen våren 2014 per mail till uppfödarna samt på SVK:s hemsida
- Enkät per mail och på hemsidan rörande revideringsförslaget inför Avelskonferensen
- Avelskonferens i juni 2014 i två dagar, varav en dag avsatt för genomgång av RAS med 86 deltagande medlemmar

Reviderad februari 2015

- Förnyat revideringsförslag efter Avelskonferensen per mail till uppfödarna och på SVK:s hemsida i 7 månader med uppmaning att komma in med synpunkter på förslaget
- Personligt möte för SVK:s avelskommitté februari 2015 där RAS slutligen fastställdes

Källhänvisningar

- Statistik från Agria Breed profile
- Svensk Vorsteh klubben (SVK) rasenkäter
- Svensk Vorsteh klubben (SVK) Jaktprovsstatistik
- Svenska Kennel klubben (SKK) avelsdata
- Svenska Vorstehklubben (SVK) exteriörbeskrivningar
- Uppfödarenkäter
- Medlemsmöte/avelskonferens
- Exteriördomare inom SVK